

Geen sprake van, ds IJ., en ds T.! Maar hier wordt het Woord weer bediend; in al zijn scherpte. Het heeft U blijkbaar getroffen. Maar dan moet gij er niet tegenin gaan slaan, want dan slaat gij de venzen tegen de prikkels. Daar hebt gij K. S. niet mee; daar hebt gij Uzelf mee, omdat gij U door die Woordbediening niet laat bekeeren!

Ik wil U nog een tweede artikel noemen, waarin over deze zaak gehandeld wordt; het heet: „Politieke bezinning“; is geschreven door ds Den Boeft, en staat in het nummer van 17 Aug. 1945. Ook dit artikel moet in zijn geheel gelezen worden. Ik zal hier weer alleen citeren de gedeelten, waar het direct op aankomt. „Voorop staat, dat wie vandaag de kerk verlaat en wie vandaag op een onverantwoordelijke manier de eenheid van de kerk, die boven alles noodzakelijk is, breekt, morgen in staat kan zijn land en volk eveneens te verraden en ook daar de eenheid niet zal vermogen te bevorderen. Ons politieke leven is niet veilig bij kerkverraders“. „Wij willen staan in de politieke worsteling principieel, maar we gelooven, dat zulks niet kan achter leiders, die in de kerk niet principieel kunnen zijn“. „Onder deze leiders gaat de geestelijke worsteling in het politieke leven noodzakelijk kapot. Achter hen strijden is eenvoudig verraad aan de zaak van land en volk“. „Wie vandaag knoeien kan met het kerkrecht, kan het morgen ook met ander recht“.

Ds den Boeft schuift dus sterk naar voren de noodzakelijkheid van de eenheid der kerk; ge zult het met mij eens zijn, dat dit in overeenstemming is met Christus' eisch: dat zij allen één zijn! En nu lezen we samen Lucas 16; b.v. vs 10b: „die in het minste onrechtvaardig is, die is ook in het groote onrechtvaardig“. Nu is de kerk zeker niet het „minste“; tegenover de politiek eer als „het groote“ te bestempelen. Welnu, wanneer nu is aangetoond, dat iemand in de kerk onrechtvaardig is, niet eens dus meer in het kleine, hoe zal die in de politiek, ook een groote zaak, rechtvaardig zijn? Wien daarom christelijke politiek en christelijke staatkunde echt ter harte gaan, juist omdat zij christelijk zijn en hij ze daarbij wil bewaren, die zal voorzichtig zijn in de keuze van zijn leiders; die is niet verantwoord voor God als hij daar tot leiders kiest, die in de kerk, in de gemeente des levenden Gods, verraders zijn!

Ds den Boeft heeft het scherp gesteld; maar geen woord TE scherp. En hij heeft, evenmin als K. S., geen moment, op goedkoop manier gescholden voor zoolets als N.S.B.-er; ook hij groef veel dieper!

Ge zult me misschien nogmaals voorhouden: maar ge spreekt van kerkverraad; bewijs dat eens!

Ik wil gaarne aan Uw verlangen voldoen.

De afgevaardigden naar de generale synode zijn a f g e z o n d e n e n der kerken; die de z e n d s t e r s zijn en blijven. Nu heb ik wel eens in Joh. 13 vs 16 gelezen: een afgezondene, „een gezant is niet meerder dan die hem gezonden heeft“. De afgezondenen blijven dus ten allen tijde verantwoordig schuldig aan de kerken; en de kerken houden ten allen tijde het recht de daden hunner afgezondenen te toetsen; of zij in overeenstemming zijn met Schrift en Kerkenordening. En art. 31 dier K.O. bepaalt uitdrukkelijk, dat besluiten hunner afgevaardigden, die de kerken niet in overeenstemming achten te zijn met Schrift of K.O., zonder meer, voor die kerken niet vast-en-bondig zijn. Maar wat deden de afgevaardigden naar de synode van Sneek-Utrecht? Die verklaarden, onder leiding van praedviscours als Nauta, H. H. Kuyper, Den Hartogh, Dijk, enz.: „wij zijn geen verantwoordig meer schuldig aan de kerken; „wij staan boven de kerken; en de kerken hebben niet het recht, ook maar één van onze besluiten voor niet vast-en-bondig te houden. En de z e n d s t e r, die het daarmee niet eens is, zenden wij, a f g e z o n d e n e n, weg uit ons kerkverband. En dat wij, afgezondenen, meenen, wat wij hier aan die ons afgezonden hebben, opleggen, hebben wij bewezen ook; want wij hebben wel een heele kerk uit ons verband weggezonden; kijk maar naar Bergschenhoek!“

Dit nu was v e r r a a d aan „dit allergewichtigst artikel“ der K.O. (Deze typeering is van De Savornin Lohman en Rutgers in hun: „De rechtsbevoegdheid onzer plaatselijke kerken“, pg. 35, noot); en daarmee verraad aan de heele K.O.; en daarmee verraad aan al de kerken!

Even een zij-opmerking, ds IJpma: vindt U het niet vreemd, dat er van dat uitwerpen van die kerk van Bergschenhoek niets te vinden is in de officieele Acta der uitwerpende synode? Ik zou zoo zeggen: het uitwerpen van een heele kerk uit het kerkverband is toch wel een héél gewichtige daad; die had men er toch wel in mogen zetten! Nu zijn we, als we er meer van willen weten, alleen aangewezen op enkele officieele stukken van de kerk van Bergschenhoek, op onze herinnering en op Scheps, pg. 253. Zouden de afgezondenen er nu toch eenigermate mee zitten?..... Het doet zoo aan, of ze deze daad niet goed in het licht durven brengen.....

Een ander bewijs.

Toen de vrijmaking pas aan den gang was, was de synode niet mis; luister, en — herinner U, hoe men toen optrad: „Indien leden van de gemeente aan de schismatische actie meedoen en voor haar propaganda voeren, zonder nog zelf de Acte van Vrijmaking of We-

derkeer in te dienen, moeten deze door den kerkeraad ernstig worden vermaand om deze actie terstond na te laten, en zoo zij aan dit vermaan geen gehoor geven, van het H. Avondmaal worden afgehouden“. (U kunt dit vinden in Scheps, pg. 254, zitting van Vrijdag 1 Sept. 1944; weer niet in de officieele Acta der synode..... Daar vermelden zij op dien dag niets van een dusdanig besluit, zie pg. 156; maar vele kerkeraadsleden zullen zich dit schrijven nog wel herinneren.) En in Oct. '46 bericht de Zwolsche synode officieel aan onze deputaten: „In elk geval is, voor zoover ons bekend is, op niemand in dit conflict de persoonlijke censuur toegepast“.

Nu vraag ik U eerlijk weer te geven: hoe vindt U zoo iets? Ik laat nu buiten beschouwing, dat in het eerste synodale schrijven de Vrijmaking der kerk gekwalificeerd wordt als „schismatische actie“; er staat echter duidelijk, dat de kerkeraden moeten afhouden van het H. Avondmaal hen, die de Vrijmaking met woord en daad voorstaan, Welnu, dan ZIJN dezen in den grond der zaak, op het moment, dat dit schrijven werd vastgesteld, censurabelen. En allen, die daarna doorgaan zijn met het werk der Vrijmaking vallen zonder meer onder dit synodale vonnis; die liggen in wezen reeds onder deze synodale-„kerkelijke“ tucht. Maar dan twee jaar later te schrijven, als men ziet, dat er maar al te velen zich vrijgemaakt hebben; als men met angst bemerkt, dat het wel eens kon zijn, dat er menschen zijn, die naar de synode kijken en vragen: maar waarom hebt gij die behandeling van de meeningsverschillen ook zoo door dik en dun heen doorgezet en waarom wildet gij niet wachten tot na den oorlog; als die oogen liever a f g e w e n d moeten worden op de vrijgemaakten, zoodat die als scheurmakers aangekeken worden; om dan zelf weer door te kunnen gaan voor verzoeningsgezind: „In elk geval is, voor zoover ons bekend is, op niemand in dit conflict de persoonlijke censuur toegepast“! Dát te schrijven, terwijl haast ieder synodelid wist uit eigen naaste omgeving: die en die is a f g e h o u d e n! Zoodat later ds Doekes een heele „Zwarte Lijst“ kon publiceeren..... dat is verraad! Eerst wélbewust (men was toch met z'n vijftigen!) een heele groep, in wezen onder de kerkelijke tucht plaatsen en twee jaar later aan dezelfde „getuchtigden“ schrijven, als die zich beklagen over de op hen verkeerdelijk toegepaste kerkelijke tucht: „maar zóó onbroederlijk zijn we niet geweest; voor zoover we weten, hebben wij niemand door de kerkelijke tucht getroffen; wij zien U nog altijd als broeders in Christus; zij het dan ook dwalende broeders!“ Ik noem zoiets: d e v a l u a t i e v a n d e w o o r d e n d e r k e r k. Was dat bevel tot tuchttoefening op 1 Sept. 1944 op 's Heeren bevel, ja of nee? In dien ja, dan is het verloochen van den Heere, om zich in Oct. '46 zóó te schamen voor de menschen, dat men dat bevel niet durft op te nemen in de officieele Acta en dat men een houding aanneemt, alsof zij toch zéker nooit zulk een bevel gegeven zullen hebben; laat staan, ten uitvoer gelegd! Zulk een houding is verraad aan den Heere, die beloofd had (en volgens U zijn al 's Heeren beloften on-voorwaardelijk, niet-waar?), dat, wat op aarde gebonden of ontbonden wordt, in den hemel gebonden of ontbonden wordt! Dat schrijven van Oct. '46 is daarom ook: verraad in de kerk; en verraad IN de kerk is altijd: verraad VAN de kerk! En indien dat bevel van 1 Sept. '44 o n j u i s t w a s, dan had men nu niet bij onze deputaten moeten aankomen met een stuk, waarin dit en nog een paar van die zoetsappige zinnestjes, en dat verder alleen maar venijn puurt uit onze correspondentie; dan had men moeten komen met betuiging van leedwezen over de verkeerdelijk uitgesproken tucht en men had dat schrijven ruiterlijk, of lever: christelijk, wijl door Christus geëischt, in moeten trekken. Maar men durfde niet te doen, wat Christus eischte, want dan kwam men in eigen vleeschelijke oogen, voor gek te staan voor de gemeenten en dan had men op één puntje moeten wijken voor die vrijgemaakten! Ook die houding is verraad in en daarom van de kerk!

Ik acht hiermee het artikel van ds Den Boeft en daarmee nu ook de eerste alinea van het artikel van ds IJpma, dat ds Toornvliet de plaats op de voorpagina waardig keurde, voldoende toegelicht.

En nu dat eerherstel van prof. Kuyper.

Op 23 Aug. 1940 was prof. Schilder in het huis van bewaring te Arnhem opgesloten; en „De Reformatie“ was verboden. Ieder herinnert zich nog, hoe prof. Schilder toentertijd ons volk voorlichtte; letterlijk ieder greep elke week naar „De Reformatie“; ook niet-christenen. Als een trouw herder bediende hij in dat blad, week aan week, het recht des Heeren!

Begin Dec. 1940 werd hij, na slechts één keer verhoord te zijn, vrijgelaten; naar hij meende, voor een belangrijk deel door de bemoeiingen van prof. Kuyper, die deputaat voor deze zaken bij de Overheid was. Hij schreef hem daarom deswege een hartelijk bedankbriefje.

Op een latere synodevergadering (in 1941) meenden enkele synodeleden echter ernstige critiek uit te moeten oefenen op het beleid in dezen, van prof. Kuy-

per; deze stelde ten slotte in de synode de kwestie van vertrouwen!! Nadat hij, voor zijn verdediging, óók het briefje voorgelezen had, dat prof. Schilder hem gezonden had. Hij kon dat toen „gebruiken“..... De Veldkamp, toen nog te Sneek, nu te Middelburg, liet toen aan prof. Schilder een briefje lezen, dat hij, ds Veldkamp, van prof. Kuyper ontvangen had over..... prof. Schilder. Het was gedateerd 9 Sept. 1940. Prof. Schilder zat dus toen ruim 14 dagen gevangen. De Veldkamp had n.l. in de Friese Kerkbode geschreven, dat prof. Schilder een martelaar was vanwege zijn belijden van den Christus. Prof. Kuyper schrijft dan aan ds Veldkamp: „Maar wel wilde ik U waarschuwen om voorzichtig te zijn en niet noodeloos het Bewind, waaronder we verkeerden, te prikkelen. Uw artikelen over K. S. en over 31 Augustus waren, vergun mij, dat ik u dit zeg, niet verstandig. Wat K. S. betreft, zoo is de voorstelling, alsof hij een martelaar zou wezen zoals de Apostelen, in strijd met de waarheid. Vermoedelijk zijt ge niet op de hoogte met wat de gronden zijn, waarom de Deutsche Overheid hem heeft gevangen genomen en ook niet met wat K. S. daarop verklaard heeft, want dan zoudt ge weten, dat dit met een belijden van Christus niets te maken heeft. Het is daarom een door en door valsche voorstelling, alsof hij als martelaar voor Christus' zaak zou lijden“. Ik denk, dat K. S. dit briefje als een koudwaterbad ondergaan heeft en ik vind het alleszins gerechtvaardigd, dat hij in een brief, gedateerd 18 Maart 1941, (pas toen was hem dit schrijven getoond!), die hij voor mij, onbegrijpelijk genoeg, begint met: „Hooggeachte Collega Kuyper“, in welks sanhef hij verder schrijft: „natuurlijk niets van zijn dank terug te nemen“, vraagt: a. wat prof. K. op 9 Sept. 1940 omtrent de gronden der deutsche autoriteiten weten kon, en b. wat prof. K. op dien datum wist van de eigen verklaring van K. S., „afgelegd“ tegenover die deutsche autoriteiten. (K. S. had n.l. in dat ééne verhoor, dat ooit heeft plaats gehad, niets, maar dan ook niets terug genomen van wat hij in „De Reformatie“ geschreven had.) Daarop is een heele correspondentie gevolgd, die eindigt op 17 Juli 1941. In den laatsten brief trekt prof. Schilder conclusie en hij schrijft dan aan prof. K.: „Maar nu mé achteraf blijkt, dat U, die toch in elk geval deputaat waart, met den Heer Hussahn, die toch officieel was, hebt zitten praten over het geval, en blijkbaar zonder hem het dwaze van de arrestatie, en zéker van het gevangen houden op dien grond onder het oog te brengen, nu blijft mij geen andere conclusie over dan deze: U hebt mijn gevangenschap niet verkort, doch indirect, door dit zwijgen n.l., verlengd. U hebt de Kamper collega's alleen laten staan; immers, nog op 9 Sept., toen U wist, dat zij dat ééne zinnestje als grond voor arrestatie en gevangenschap volkomen a f w e z e n, hebt U aan ds Veldkamp een brief geschreven, „gegrond“ (!) op mededeelingen des Heeren Hussahn, en niet op die der Kamper collega's“. Het is op grond van beschuldigingen door prof. Schilder in deze briefwisseling geuit, dat prof. H. H. Kuyper eerherstel aan de synode verzocht. En..... de synode (en volgens Uw nieuwe kerkrecht, ds IJpma, dus AL Uw kerken!) verleende dit eerherstel aan prof. Kuyper, zij het eerst na zijn overlijden; want, zoo concludeerde de synode, „de bedenkingen en beschuldigingen“ door prof. Schilder geuit, dragen „inderdaad een eer en goeden naam aantastend karakter“ (vergadering van 14 Aug. 1945). Hoe de synode tot dit veroordeelend vonnis over prof. Schilder komt, is niet na te gaan. In de Acta leest men alleen, dat deputaten aan de synode gerapporteerd hebben en verder is alles afgehandeld in..... comitézitting. Het rapport zelve is natuurlijk verhuisd naar de geheime kerkelijke archieven, waartoe dr Ruys den toegang bewaakt.

Ik wil nu eenige opmerkingen gaan maken.

1. Het is nu noodzakelijk, dat de correspondentie publiek gemaakt wordt. De synode beschuldigt prof. Schilder ervan, dat hij bedenkingen en beschuldigingen geuit heeft, die een eer en goeden naam aantastend karakter dragen; dat hij dus in duidelijke overtreding is tegen het 9de gebod, naar de uitlegging van antw. 112 Heid. Cat. Deze synodale beschuldiging, die nu wèl in de Acta voorkomt (waarom? Is de goede naam van prof. K. b.v. van zooveel hooger waardij, dan de belangen van de broeders en zusters te Bergschenhoek?) en dus publiek geuit is, moet waargemaakt of ontzenuwd kunnen worden. Een synode zonder meer gelooven is nooit door de K.O. geëischt, en is zeker niet verstandig bij deze synode!

2. Wat ds IJpma schreef in „De strijdende Kerk“ is in flagranten strijd met de feiten. Mij werd verteld, dat dat blad laatst aan een zekeren D. V. verzocht, een 2-tal onjuistheden aan te wijzen, die er in gestaan zouden hebben. Nu, die D. V. kan zich de moeite besparen; in dit artikel liggen er al enkele voor het grijpen. En niet alleen maar onjuistheden; erger dingen dan deze!

Ds IJpma schrijft: „Wat was het geval: Eén onzer Synodes heeft wijlen Prof. H. H. Kuyper op een bepaald punt postuum eerherstel verleend. Dat bepaalde punt was de vreselijke laster, alsof Prof. Kuyper zich ervoor zou hebben geleend om Prof. Schilder den Duitsers in handen te spelen. En dat, terwijl prof. Schilder na z'n ontslag uit zijn gevangenschap